

În curând, de același autor la Editura Nemira:

*Până când m-a cunoscut
Papagalul lui Flaubert
lubire etc.*

JULIAN BARNES s-a născut în Leicester, Anglia, în 1946. A studiat la City of London School între 1957 și 1964, apoi la Magdalen College, Oxford, absolvind (cu onoruri) în 1968 secția de limbi moderne. După încheierea studiilor, a lucrat ca lexicograf pentru *Oxford English Dictionary* timp de trei ani. Din 1977, a devenit redactor literar și a semnat recenzii în *New Statesmen* și *New Review*. Între 1979 și 1986 a realizat cronică de televiziune, mai întâi pentru *New Statesmen* și apoi pentru *Observer*.

Opera lui Julian Barnes numără peste cincisprezece volume de proză și eseuri, cariera sa literară fiind încununată de numeroase premii și distinții: Somerset Maugham Award pentru *Metroland* (1981), Geoffrey Faber Memorial Prize (1985), Prix Médicis pentru *Papagalul lui Flaubert* (1986), E.M. Forster Award (decernat de American Academy and Institute of Arts and Letters, 1986), Gutenberg Prize (1987), Grinzane Cavour Prize (1988), Prix Femina pentru *Trois* (1992). A fost de trei ori finalist la Booker Prize: în 1984 pentru *Papagalul lui Flaubert*, în 1998 pentru *Anglia, Anglia* și în 2005 pentru *Arthur & George*. Statul francez i-a acordat în 1988 titlul de Chevalier des Arts et des Lettres, în 1995 a fost numit Officier de l'Ordre des Arts et des Lettres, iar în 2004 a primit titlul de Commandeur de l'Ordre des Arts et des Lettres. De asemenea, în 1993 Fundația FVS i-a acordat Shakespeare Prize, iar în 2004 a fost recompensat cu Premiul Statului Austriac pentru Literatură Europeană. În prezent locuiește la Londra.

În 2011, i-a fost decernat Man Booker Prize pentru romanul *Sentimentul unui sfârșit* (Editura Nemira, 2013).

JULIAN BARNES *metroland*

Traducere din limba engleză
MIHAI MOROIU

NEMIRA

Partea întâi

Metroland (1963)

A noir, E blanc, I rouge, U vert, O bleu

RIMBAUD

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI <i>Metroland</i> (1963).....	7
Portocaliu cu roșu	12
Doi puști	18
Iepuri, oameni	24
Leneveala Constructivă	32
<i>J'habite Metroland</i>	38
Pământul pârjolit	48
Graficul Minciunii	54
Sex, austерitate, război, austерitate	65
Marele S	68
Tuneluri, poduri	76
SST	82
Tare și apăsat	88
Relații obiectuale	95
PARTEA A DOUA <i>Paris</i> (1968)	99
Karezza	105
<i>Demandez Nuts</i>	112
Redon, Oxford	146

Cupluri în extaz	157
<i>Je t'aime bien</i>	168
Relații obiectuale	181
PARTEA A TREIA <i>Metroland II</i> (1977).....	187
Fete uriașe, dezbrăcate	192
Costuri curente	202
Bastonul înghițit	216
Este sexul o călătorie?	224
Consiliul onorific	234
Relații obiectuale	249

Nicio regulă nu-ți interzice să porți binoclu în National Gallery.

În după-amiaza aceea de miercuri din vara lui 1963, Toni avea cadetul, iar eu țineam binoclul. Vizita se dovedise productivă până atunci. Mai întâi a fost Tânără călugăriță cu ochelari bărbătești, care zâmbea sentimental către *Nunta lui Arnolfini*, pentru ca apoi, după câteva clipe, să se încrunte și să plescăie dezaprobat. Apoi a apărut Tânără autostopistă înțolită în hanorac, atât de transpusă de altarul lui Crivelli, încât pur și simplu ne-am postat de-o parte și de alta, observându-i cea mai subtilă mișcare a buzelor, cea mai discretă întindere a pielii pe pomeți și la sprâncene („Ai remarcat ceva pe tâmpla din partea ta?“ „Negativ“ – prin urmare Toni a notat *Zvâcnire la tâmplă; doar pe stânga*). Si a mai fost și bărbatul în costum vărgat, cu o cărare exact la trei centimetri deasupra urechii drepte, care tresărea și se frământa înaintea unui mic peisaj de Monet. Își umfla obrajii, se lăsa ușor în spate pe călcâie, apoi dădea drumul aerului, discret, ca un balon.

După aceea am ajuns într-o dintre sălile noastre preferate și la unul dintre tablourile cele mai folositoare pentru noi: portretul ecvestru al lui Carol I de Van Dyck. O doamnă între două vârste, îmbrăcată într-un pardesiu roșu, se așezase înaintea lui. Toni și cu mine ne-am îndreptat tiptil spre bancheta tapițată de la celălalt capăt al sălii și ne-am prefăcut interesați de un Franz Hals jucăuș și desuet. Apoi, protejat de Toni, m-am aplecat puțin și mi-am îndreptat binocul asupra ei. Ne găseam suficient de departe ca să-i pot șopti observațiile fără teamă; și, chiar dacă ar fi auzit ceva, ar fi fost sigură că nu era decât obișnuitul zgomot de fundal: murmur de admiratie și de aprobare.

Galeria era destul de pustie în după-amiaza aceea, iar femeia se simțea în largul ei cu portretul. Am avut răgazul să emit câteva speculații biografice de detaliu.

– Puicuță rasa Dorking? Cam prăbușită? Patru și cinci-cincizeci. Marfă refuzată. Căsătorită, doi copii, nu-l mai lasă să pună mâna pe ea. Aparentă fericire, profundă nemulțumire.

Cam asta părea să acopere totul. Acum își înălța privirile spre pictură, aidoma unui credincios în fața icoanei. Ochii ei au măsurau repede, în sus și în jos, apoi s-au fixat și au început să-i mângeie încet suprafața. Uneori își lăsa capul într-o parte și-și împinge gâtul înainte; nările păreau să i se umfle, ca și cum ar fi recunoscut noi corespondențe din pictură; mâinile i se mișcau peste coapse, cu mici spasme. Treptat, mișcările s-au potolit cu totul.

– Un soi de liniște religioasă, i-am murmurat lui Toni. Ei, cvasireligioasă, oricum; scrie aşa.

M-am concentrat iar asupra mâinilor; acum și le ținea împreunate, ca un băiat care ajuta la slujba divină. Atunci am înălțat din nou binoclul spre fața femeii. Își închisese ochii. Am menționat și asta.

– Pare să plăsmuiască frumusețea a ceea ce se găsește înaintea ei; sau savurează imaginea de pe retină; nu mă pot hotărî.

Am stat cu aparatul îndreptat asupra ei două minute încheiate, în vreme ce Toni, cu pixul pregătit, aștepta următorul meu comentariu.

Erau două interpretări: fie se găsea dincolo de punctul în care plăcerea ei mai era sesizabilă, fie adormise.

PORTOCALIU CU ROȘU

Lemnul-câinesc proaspăt tăiat miroase a mere acre, tot aşa cum se întâmpla şi când aveam şaisprezece ani; dar asta e doar o excepţie rară şi tardivă. La vîrstă aceea, totul părea mai deschis pentru analogie, pentru metaforă, decât acum. Existau mai multe înțelesuri, mai multe interpretari, o mai mare varietate de adevăruri disponibile. Exista mai mult simbolism. Lucrurile conțineau mai mult.

Să luăm, spre exemplu, haina mamei mele. Şi-o confeţionase singură, pe un manechin ce aparţinea unui croitor care locuia sub scară şi care îşi mărturisea totul şi nimic despre trupul femeii (înțelegeţi ce vreau să spun?). Haina se putea întoarce pe dos, roşie precum cutile de postă pe o parte, în carouri mari, alb-negru, pe cealaltă; cum reverele erau din materialul de pe partea interioară, asigurau, cum se spune „un strop de contrast la gât”, în armonie cu enorimele buzunare pătrate, aplicate. Acum îmi dau seama că era cu adevărat o operă de măiestrie croitoricească; apoi îmi demonstra că mama mea chiar avea două feţe.

Această dovadă de duplicitate a fost confirmată într-un an când familia a plecat în vacanţă spre insulele din Canalul Mânecii. Dimensiunea buzunarelор, a ieşit la iveală, se potrivea perfect cu aceea a unei cutii cu 100 de ţigări; prin urmare mama a trecut înapoi prin vamă cu 400 de Senior Service de contrabandă. Eram agitat şi mă simţeam vinovat prin complicitate; dar, mai profund, aveam şi sentimentul că sunt îndreptătit.

Şi asta nu era tot ce se putea deduce din haina aceea, aparent simplă. Culoarea ei şi modelul ascundeau secrete. Într-o seară, pe când mă întorceam acasă cu mama de la gară, i-am cercetat haina, care era pe faţă roşie, şi am constatat că avea o nuanţă maronie. M-am uitat la buzele maică-mii: şi ele erau maronii. Dacă şi-ar fi scos mâinile din mănuşile ei albe (acum alb-murdar), şi unghiile, ştiam deja, i-ar fi fost tot maronii. Azi ar putea părea o întâmplare minoră; dar în primele luni ale iluminatului cu sodiu portocaliu era un eveniment minunat şi tulburător. Portocaliu cu roşu dă maro-închis. Ceea ce nu se poate întâmpla decât într-o suburbie, mi-a trecut prin minte.

A doua zi de dimineată, la şcoală, l-am extras pe Toni din vânzoleala care se crea înaintea aşezării în rând şi i-am povestit. El era confidentul căruia îi împărtăşeam toate lucrurile ce-mi stârneau ura şi majoritatea celor ce mă entuziasmau.

– Ăştia zăpăcesc până şi spectrul luminii, i-am spus, aproape plăcând de nouă insultă.

– Ce naiba vrei să zici?

Cuvântul „ăştia“ nu reprezenta nicio ambiguitate. Când îl foloseam, mă refeream la faimoşii şi neidentificabilii legiuitori, moralişti şi activiştii sociali, la părinţii

din suburbia noastră îndepărtată. Când îl folosea Toni, se referea la omologii lor din centrul Londrei. Dar nu ne îndoiam că erau același fel de oameni.

- Culorile. Felinarele de pe stradă. Zăpătesc culorile după ce se lasă întunericul. Totul se face maro sau portocaliu. Arăți ca un lunatic din cauza lor.

În perioada aceea eram cât se poate de sensibili la culori. Totul începușe într-o vacanță de vară, când lussem cu mine un volum de Baudelaire, ca să-l citesc pe plajă. Dacă te uiți la cer printr-un păi, spunea el, nuanța de albastru pare mult mai bogată decât atunci când contempli o suprafață întinsă. I-am comunicat descoreirea lui Toni, pe o carte poștală. După aceea au început să ne preocupe culorile; ele erau, fără putință de tăgadă, expresia ultimă și pură a unor valori speciale pentru pagâni. Și nu voiam ca birocratii să le zăpăcească. Deja puseseră labele pe

„... limbă...“

„... etică...“

„... simțul priorităților...“

însă pe acestea le puteai ignora, în ultimă instanță. Poți să-ți vezi mai departe de drumul tău arogant. Dar dacă se insinuau până și în culori? Nu mai contam nici măcar pe faptul că încă eram noi însine. Trăsăturile lui Toni, de centru-european măsliniu și cu buze groase, aveau să fie definitiv negroidizate de sodiu. Fața mea vag englezescă și nasul răzvrătit (încă așteptând nerăbdător marele salt spre maturizare) erau pentru moment în siguranță; dar nu încăpea îndoială că „ăștia“ vor născoci și pentru ele vreo pozna satirică oarecare.

După cum puteți constata, în zilele acelea eram preocupăți de lucruri mari. Și de ce nu? Altminteri, când mai ai prilejul să te gândești la ele? În ruptul capului nu ne-ai fi prins frământați de viitoarele noastre cariere, deoarece știam că, până vom crește, statul îi va plăti pe oamenii ca noi pur și simplu pentru a exista, pur și simplu pentru a bate străzile ca niște oameni-sendviș, vestind viața cea bună. În schimb, puritatea limbii, perfectibilitatea eului, funcțiile artei, plus o grămadă de chestii impalpabile, din cele scrise cu literă mare, ca Dragoste, Adevăr, Autenticitate... ei bine, asta era cu totul altceva.

Idealismul nostru sclipitor se exprima în chip natural printr-o poză publică de cinism strident. Numai intenția noastră intens purificatoare reușea să explice cu câtă ușurință și duritate eram dispuși să ne pișăm pe alți oameni. Motourile pe care le consideram potrivite cauzei noastre erau *écraser l'infâme* și *épater la bourgeoisie*. Admiram acel *gilet rouge* al lui Gautier, homarul lui Nerval; războiul nostru civil spaniol era *la bataille d'Hernani*¹. Cântam în cor:

*Le Belge est très civilisé;
Il est voleur, il est rusé;
Il est parfois syphilisé;
Il est doric très civilisé.*

¹ Bătălia pentru *Hernani* (în lb. fr. în orig) – dispută literară și ideologică declanșată de *Hernani*, piesă de teatru scrisă de Victor Hugo, care sparge canoanele teatrului clasic, în special regula unității de timp, spațiu și acțiune enunțată de Boileau (n. red.).

Versul final ne umplea de încântare și nu scăpăm nicio ocazie să introducem voit omofonul pronunțat neclar în mijlocul pompoaselor noastre ore de conversație franțuzească. Mai întâi, îl stârneam pe câte un vrednic netot cu o remarcă usturătoare, exprimată într-un limbaj simplu; în acel moment, fraierul se lansa: „*Je ne suis pas, äää, d'accord avec ce qui, ce que?*”¹ (o privire neliniștită către profesor) „Barbarowski a, mm, juste dit...“ și atunci cineva din grupul nostru de veseli conspiratori sărea în picioare și, înainte să apuce profesorul să se extragă din starea lui de depresie cauzată de obtuzitatea naivului, intervenea cam aşa: *Carrement, M'sieur, je crois pas que Phillips soit assez syphilisé pour bien comprendre ce que Barbarowski vient de proposer...*²

... și de fiecare dată treceau cu vederea.

După cum ați ghicit, probabil, ne ocupam mai ales cu franceza. Ne plăcea limba asta pentru sunetele ei explozive și precise; și ne plăcea literatura franceză, mai ales pentru combativitatea ei. Scriitorii francezi se băteau mereu între ei – apărând și purificând limba, excludând cuvintele argotice, scriind dicționare prescriptive, fiind arestați, urmăriți pentru obscenitate, comportându-se agresiv parnasian, zbatându-se să obțină un loc în *Academie*, stârnind intrigă pentru a obține premii literare, fiind exilați. Ideea unor oameni duri și sofisticăți ne atrăgea enorm. Montherlant și Camus jucau amândoi pe postul

¹ Nu sunt (...) de acord cu cine, cu ce? (...) tocmai a (...) spus... (în lb. fr. în orig.) (n. red.).

² Zău aşa, dom'le, nu cred că Phillips e suficient de sifilizat să înțeleagă ce-a propus Barbarowski... (în lb. fr. în orig.) (n. red.).

de portar; aveam tot atâta venerație pentru o fotografie decupată din *Paris-Match* și lipită în interiorul dulapului meu, în care Henri de Montherlant sărea după o minge înaltă, cât și pentru portretul cu autograf făcut de Geoff Glass lui June Ritchie în *A Kind of Loving*.

În cursul nostru de engleză nu prea apăreau duri sofisticăți. Iar portari de fotbal nici atât. Johnson era dur, însă insuficient de spilcuit pentru gustul nostru: la o adică, traversase Canalul Mânecii abia atunci când era aproape mort. Indivizii ca Yeats, în schimb, erau pe dos: spilcuiți, dar frecând mereu menta cu zâne și alte chestii din astea. Cum ar fi reacționat ei doi dacă toți roșii din lume s-ar fi făcut maro? Unul nici nu ar fi remarcat ce se petrecuse; celălalt ar fi fost orbit de soc.

DOI PUȘTI

Toni și cu mine ne plimbam pe Oxford Street, străduindu-ne să părem niște *flâneurs*. Și nu este atât de ușor pe cât s-ar crede. În primul rând, de obicei ai nevoie de un *quai* sau, în cel mai rău caz, de un *boulevard*; și oricât de mult ne-am fi străduit să mimăm lipsa de țel a unei *flânerie* adevărate, rămâneam mereu cu sentimentul că nu stăpâneam ce se petrece la cele două extremități ale plimbării. La Paris, în mod normal ai lăsa în urmă o canapea în dezordine, într-o *chambre particulière*; dar aici tocmai lăsasem în urmă stația de metrou Tottenham Court Road și ne îndreptam spre Bond Street.

— Ce-ar fi să ecrasăm pe cineva? am propus eu, răsunindu-mi umbrela.

— Nu prea mă simt în stare. Ieri l-am prelucrat pe Dewhurst.

Dewhurst era un monitor destinat să îmbrățișeze cariera preoțească, pe care, căzuserăm noi de acord, Toni îl desființase definitiv într-o discuție metafizică depravată.

- Dar s-ar putea să o pun de-o epatare, a consimțit el.
- Pe șase peni?
- Bine.

Ne-am continuat plimbarea, în vreme ce Toni căuta un prilej. Vânzători de înghețată? Plevușcă și nici suficient de burghezi. Polițaiul de colo? Prea periculos. Intrau în aceeași categorie cu femeile gravide și călugărițele. Deodată, Toni și-a ridicat capul spre mine și a început să-și tragă de la gât cravata școlărească. Am procedat la fel, am înfășurat-o peste patru degete și am pus-o în buzunar. Acum eram doar doi băieți fără identitate, în cămași albe, pantaloni gri și haine negre, ușor ninse cu mătreață. L-am urmat de cealaltă parte a străzii, spre un *boutique* nou (cât ne displăceau aceste importuri lingvisticel); firma anunța, în litere mari și galbene, MAN SHOP. Bănuiam că era unul dintre locurile alea noi și periculoase unde ești urmărit în cabina de probă, cu gândul să fii violat, dacă nu apuci să-ți tragi repede pantalonii de pe vine. Toni i-a cercetat pe vânzători și l-a ales pe cel care arăta cel mai respectabil: în vîrstă, încărunțit, cu guler detașabil, manșetă lată, până și ac de cravată. Limpede, un vestigiu de la fostul proprietar.

- Da, domnule, pot să vă ajut?
- Toni a privit dincolo de el, la rafturile din lemn pline de ciorapi Banlon.
- Aș dori un bărbat și doi puști, vă rog.
- Vă rog să mă scuzați? s-a mirat acul de cravată.
- Un bărbat și doi puști, vă rog, a repetat Toni cu vocea unui client tenace. (Regulile epatării prevedeau că nu aveai voie să chicotești sau să cedezi.) Dimensiunile nu contează.